

A SZEGEDI SZINÉSZET VÁZLATOS TÖRTÉNETE.

IRTA:
LUGOSI DÖME.

SZEGED, 1929.

DÉLMAGYARORSZÁG HIRLAP- ÉS NYOMDAVÁLLALAT RT. NYOMÁSA.

SZTE Egyetemi Könyvtár

J000627402

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
Magyar Irodalomtörténeti Intézetek Könyvtára

Lelt. napló: VI.a Lsz.: 2773/1

csoport: _____ szám: _____

Szeged város színészeti multja, mint megannyi magyar városé, az iskolai színjátékokkal kezdődik. A drámajátékok készítettek elő a közönség hajlamát a nyilvános előadások látogatására, a magasabb szellemi előadások élvezetére s e szempontból nem lehet lekicsinyelni a szerzetes iskolák fáradhatatlan tevékenységét. A szegedi színészet történelme a piaristák működésével kezdődik. E bölcsőkorban Szeged lakossága a kialakulás állapotában van. A törökök elűzése után új népek lépik el a város területét, s a visszaköltözőkön kívül igen sok az idegen letelepülő is. A város őslakói magyarok voltak s ez időben főleg a csongrádmegyei nemes és birtokos osztály tömörült itt össze. A császári katonaság állandó ipari szükséglete nagyobb számú iparosságot kívánt s így az első bevándorlók között igen sok a németajku iparos, kiket élelmességük és a gyors meggazdagodási vágy, amit a bő kereseti lehetőség is igazolt, vezért Szegedre. Szlávajkuak is nagyobb számmal telepedtek le ekkor, de mert az 1719. évi kiváltságlevél szerint csak katolikusok lehettek a város polgárai, az első szláv letelepülők katolikusok és pedig dalmaták. A görög-keleti hitvallású szlávok, a szerbek csak 1740 körül menekültek a városba, amikor a török hadak ismét ellepték a szerb vajdaságot. A XVIII. század elején a város még háromnyel-

vü lakosságát a latin nyelv kapcsolta össze. Ez volt a hivatalos és általában a társalgási nyelv, nemcsak Szegeden, hanem az egész országban. Irodalmi megnyilatkozások, országgyűlési beszédek, hivatalos tanácskozások, magánlevelezések nyelve a latin, s a város az 1720-ban Szegedre telepített piaristáktól elsősorban azt követelte, hogy a vezetésük alá adott gimnázium tanulói a latin nyelvet úgy sajátítsák el, hogy azt anyanyelvük gyanánt használhassák.

A kegyesrendi atyák egyik fontos nevelési célja volt, hogy az ifjúságot a nyilvános szereplésekre előkészítsék, aminek leghatásosabb eszköze a nyilvánosan rendezett drámajáték, melyen rendszeren két osztály vett részt. Az első ilyen előadást 1722-ben rendezték az atyák, amikor az itt tanárkodó Pécsi Domokos atya *Mutius Scaevola* című drámáját adták elő. A sikerrel megkezdett előadások sora a század végéig tart s csak kényszerű okok miatt szünetel egy-két éven át. Mintegy 90 drámajáték előadását állapítottam meg az egykorú évkönyvekből és piarista-szinlapokból.

A piarista drámajátékok helye a gimnáziumban, vagy az ugyanottani kolostor refektóriumában felállított színpadon volt. 1723-ban a város tanácsa már pénz áldoz a drámajátékokra s 1735 augusztus 1-én megnyílik az első piarista-színház Szegeden, majd ennek pusztulása után 1755-ben a második. Mig az első színpadon magyar nyelvű előadás nem volt, a második színpadon Perczel Imre atya, a későbbi rendfőnök, 1758-ban tanulóival előadatja az *Adakozó öregről és fösvény ifjuról* című vigjátékát magyarul. Ez tehát az első

magyarnyelvű szegedi előadás emléke. 1762-ben *Dugonics* András is előadatja növendékeivel ismeretlen magyar vigjátékát, majd példája nyomán szinte évenként ismétlődnek a magyar drámajátékok.

Az előadások legnagyobb részét a városi tanács, a hadsereg magasrangú tisztjei, vagy a kegyesrend itt időző provinciálisának tiszteletére rendezték, s ezáltal a drámajátékok előadásának társadalmi jelentőséget adtak. A szegedi polgárság örömmel fogadta az előadásokra szóló meghívásokat és a feljegyzések szerint tapsorkánnal jutalmazta a szereplőket és az előadást rendező szerző-tanárt. A színészet töretlen talaja lassankint termőképpessé vált, a közönség fokozatosan megérett a hivatásos színészet befogadására.

A város akkori művelődési állapotára igen jellemző, hogy bár magyaros jellege el nem enyészett, polgárai legnagyobbbrészt irtak, olvastak és beszéltek németül. Az tette lehetővé, hogy már igen korán, 1765-ben megjelent az első német szintársulat, melynek igazgatója *Schwertberger* József volt. Ő indította meg a német igazgatók több mint száz évig tartó vándorutját Szegedre, de ahogy neki nem sikerült a német színészetet állandósítani, úgy a többi német igazgató is csak átmeneti állomásnak tekinthette a várost. A német szintársulatok szegedi előadásai csak arra voltak jók, hogy a közönség színházkedvelő hajlandóságát ápolják és a hazafiakban a magyar színészet megteremtésének vágyát ébrentartsák.

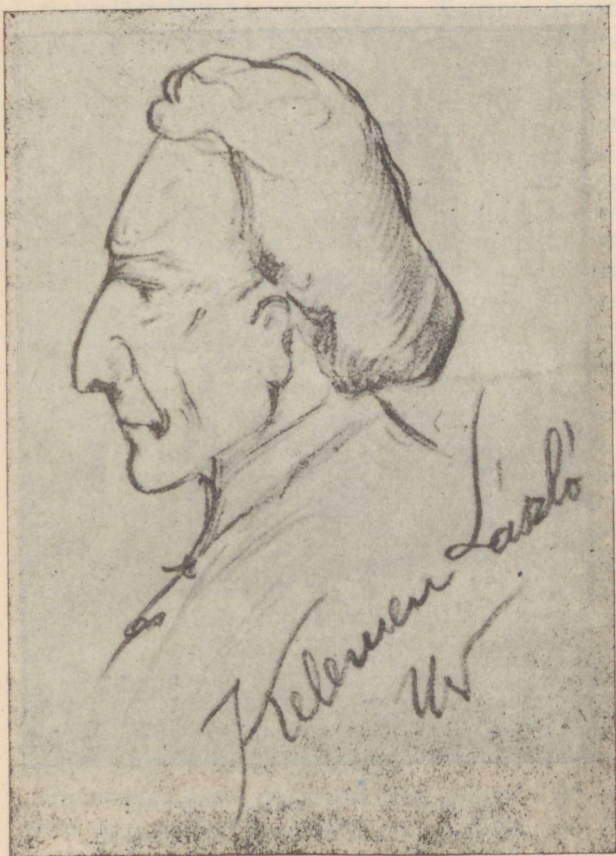
A magyar színészetet *Kelemen* László teremtette meg a semmiből, küzdve a rosszakarattal, a nemtörő-

dömség és a végzet ellen. Az 1790-ben alakult szintársulat 1796-ban feloszlott, s *Kelemen* László régi terve szerint a vidékre költözött, hogy alkalmas időben újra szervezze a széttűllött társulatot. Három évi munka után *Nagyváradon* meg is kezdte az előadásokat, s innen *Debrecenbe* akarta vezetni csapatát. A debreceniek azonban már előzőleg a kolozsvári szintársulattal szerződtek s így *Kelemen* Lászlónak utirányt kellett változtatni. Figyelme Szeged felé irányult, mert értesülése szerint e város színház építését határozta el. A hír igaz is volt. A régi curiális-házat lebontották, diszes, új tanácsházat építettek, melynek emeletére bál és játékszin céljait szolgáló termet terveztek. Amikor *Kelemen* László érdeklődött, még javában építkeztek, s ha ide akarta hozni a társulatot, más alkalmas helyet kellett e célra keresni. Szegeden tett személyes látogatásakor meg is találta az alkalmas helyet, Felsővárosban, a volt Szent György templomot, melyet akkor már profanizáltak és termények elraktározására használtak. Így lett a templomból színház s így szokott ahhoz lassankint a közönség, hogy a színpad ne a (Feketesas és Egyszarvu) kocsmában legyen, hanem más arra alkalmas helyen. Az igaz, hogy a templom ily felhasználása miatt a püspök és a tanács között háborúság ütött ki, de csakhamar megbékültek egymással.

Kelemen László társulata 1800 május 6-án tartotta első előadását, melyen a *Tutorság alól felszabadult ifju* című, ismeretlen szerző 3 felvonásos vígjátékát mutatták be. Az első magyar évad mindössze egy rövid hónapig tartott s a

Az első szegedi színház 1800-ban :
a felsővárosi volt Szent György-templom.

Az első szegedi színigazgató: Kelemen László.

társulat innen *Kecskemétre* ment. A városházi szintermet még az év november 25-én avatták fel ünnepélyesen, — de színészek nélkül. A tanács vállalkozónak adta bérbe a városházán lévő nyilvános szórakozóhelyet, de a jelenlévő *Kelemen* László indítványára a bérleti szerződésbe foglalták a magyar színészet védelmét, elsőséget biztosítva a német színészekkel szemben. *Kelemen* azonban nem került vissza szintársulatával, a végzet utolérte, megbukott s visszatért a polgári életbe, — kántornak *Makóra*.

A következő magyar színésztársaság 1803-ban került Szegedre, amikor a jelestollu *Vedres* István városi mérnök meghívása folytán *Wesselényi* Miklós báró a kolozsvári szintársulatot küldte ide *Ernyi* Mihály vezetése alatt. E társulat három év múlva ismét felkereste a várost, amikor a tanács megelégedését azzal fejezte ki, hogy a szintársulatnak ajándékozta az időközben készített színházi felszereléseket. Ernyiék kebeléből Pesten új társulat alakult, mely 1808-ban Szegeden is tartott néhány előadást.

Hosszu ideig ismét nem volt Szegednek magyar színészete, végre 1816-ban *Láng* Ádám János, aki már *Kelemen* László társulatának is tagja volt, mint igazgató idevezette színészeit s játszottak közmegelégedésre a városházi szinteremben. 1817-ben *Abday* Sándor igazgató keresi fel a várost, majd ismét öt évi szünet következik. 1823-ban *Wandza* Mihály színigazgató és festőművész csapata játszik Szegeden, működésével bezárul egy kor, hogy helyet adjon a színészet állandósítását szolgáló eszmének.

A szegedi színészet új fejezete *Déryné* és a kolozsvári szintársulat 1827. évi játékaival kezdődik. A közönség rendkívül módon megszerette a nagy művésznőt, s tőle telhetőleg pártolta a színészetet. *Déryné* sógora, *Kilényi* Dávid mint igazgató 1828-ban működik először Szegeden s a szép fejlődésnek indult színészetpártolást ki is használhatta volna, ha a ragályos járványok és árvízveszedelmek, melyek folytán ismét kényszerű szünet következett, nem keresztezik terveit. Az idők jobb sorsra fordulása után azonban nem ő az első igazgató, hanem 1832-ben a már ismert *Abday* Sándor.

Abday igazgatásától kezdve minden évben volt Szegeden színészet, s bár még elolvasni is fáradtságos az igazgatók hosszú névsorát, mégis áldozunk emlékeiknek és szenteljünk néhány percet a kultúra apostolainak.

1833—34. *Kilényi* Dávid jól szervezett társulata keresi fel két ízben is a várost, a jövőre vonatkozó tervei azonban messze vezérlik azzal a jeles csapattal, mely már 1837-ben mint a Nemzeti Színház gárdája ad irányító lökést a magyar színészetnek.

1835-ben *Balla* Károly és *Pály* Elek

1836—37-ben pedig ismét *Abday* Sándor igazgatók látogatják a várost. A tanácsot teljesen áthatja a magyar színészet szent ügye s tetemes összegeket ajánl fel a *Pesten* építendő Nemzeti Színház céljaira. A város közönsége hasonló módon lelkesen fáradozik a szegedi színészet fenntartásán és a kaszinó bérletek gyűjtésével teszi lehetővé a nagyobb társulatok hosszabb idejű szegedi szereplését.

1838-ban *Farkas József* gyenge társulata keresi fel a várost, de az igazgató hirtől ismeri már a jó várost, s két szintársulatot olvaszt a magáéba. Mindkét társulat jó tagokkal működött, az egyiknek *Keszy József*, a másiknak *Kőrösy Ferenc* az igazgatója. A társulat vezetésében 1839-ben változás áll be s most *Kőrösy Ferenc* vezeti megelégedéssel az előadásokat.

1840—43-ban *Komlóssy Ferenc* veszi fel a küzdelmet a szegedi német színészet ellen, a német színi évad alatt kezdi játékait, s hogy előadásait még vonzóbbakká tegye, hosszabb vendégszereplésre szerződteti *Egressy Gábort*, a Nemzeti Színház örökhirű tagját. A kitűzött cél sikerül is, a német szintársulatok ezentul mind ritkábban jelennek meg Szegeden, míg végre teljesen elmaradnak és csak mint előkelő idegenek zörgetnek bebocsátásért. A lelkes hangulat alatt *Kovácsi Károly* színigazgató a Promonádon, a Tisza-parton az állatseregletes vendéglő mellett nyári szinkört épít, melyben 1842 május 1-én tartják az ünnepélyes megnyitást.

1844—45-ben *Szerdahelyi József*, *Havi Mihály* és *Szabó József* társigazgatók szórakoztatják két ízben sikerrel a szegedi közönséget

1846-ban pedig *Gócs Ede* operatársulata után *Kilényi Dávid* és *Veszter Sándor* következnek, a *Dérynével* megerősített társulattal. A két igazgató azonban szétválík, de *Kilényi* marad a következő évre is. A városházi színterem közben pusztult, rongálódott, alkalmasabb helyre volt szükség, amit meg is találtak a felsővárosi u. n. »Kis Kaszinó« jelenleg Maros-uccai oldalán lévő

hatalmas teremben. 1846 óta talált ott hajlékot a magyar Thália egész a bódészínház felavatásáig.

A szabadságharc idején *Latabár* Endre működött Szegeden. Az 1848-ik év azonban még azt a színészeti érdekességet örökíti meg Szegeden, hogy Egressy Gábor, mint az ujoncsorozás kormánybiztosa fejtett ki széleskörű tevékenységet.

A Bach-korszak ismét érdekes képet ad. A német hivatalnokok hivatali erőszakkal nyomják el a magyar színészetet, de hiába. Két évig hallgat mindössze a magyar Thália, azonban ujult erővel hódítja vissza hiveit, végül politikai szolgálatba szegődik, s részt vesz a kiegyezés kikényszerítésében. 1849-ben *Havi* Mihály és *Szabó* József igazgatók társulata játszik a vár melletti nyári szinkörben.

1850—51-ben két ízben *Latabár* Endre és *Döme* Károly társulata a Kis Kaszinóban

1851 nyarán a szinkörben *Hetényi* József

1854—55-ben két ízben *Latabár* Endre

1856-ban *Ujfalussy* Sándor az igazgató.

A városi élet közben másfelé fejlődött, Felsőváros elveszíti ideiglenes vezető szerepét, a sulypont ismét Palánkra kerül. A közönség már kényelmetlennek találja a sár miatt sokszor megközelíthetetlen Kis Kaszinót s mindnikább sürgetik az új színházépületet. Végre két magán személy, építési vállalkozók, saját költségükön disztelen bódét építenek a Palánkban (a mai Hági-kertben), s azt szükséges szinpadi eszközökkel felszerelik. 1856 május 30-án nyitja meg az új színházat a *gyász* c. ötfelvonásos drámájával. E társulatot *Havi—Szabó* társulat *Hegedüs* Lajos *Bibor* és

színész és drámaíró társulata.

1859—60-ban *Szabó József* igazgatja a színházat, majd

1860—61-ben a minden idők egyik legnagyobb igazgató-színésze *Molnár György* következik. Molnár szegedi működése külön felemlítésre érdemes. Molnár György a szélsőségek csodálatos vegyüléke volt, műsorán egyaránt szerepeltek hazafias tragédiák és látványos francia bohózatok, szegedi igazgatása mindenestre a hazafiasság jegyében folyt le. Társulatának tagjai szinte naponta hazafias politikai tüntetéseket rendeztek, élükön *vasvári Kovács Józseffel*. A szegedi történelem e korszakot a »kis forradalom« megjelöléssel ismeri. Molnár szegedi igazgatása egyébként nyomot hagyott a város történetén kívül a fővárosi színház történetében is. Ugyanis itt fogamzott meg Molnárban a gondolat, hogy *Budán* népszínházat alapít, mely arra volt hivatva, hogy a könnyű műfaju német muzsát a fővárosból kiszorítsa. A szegedi színi évad anyagi sikere erre minden alapot megadott, amit fokozott még az utószezon is. A szegedi jövedelmen alapított budai népszínház tagjai alkották később, 1875-ben a budapesti népszínház törzsgárdáját.

1861 nyarán *Szabó József* tért vissza *Filipovics Istvánnal*,

1862 nyarán *Szigeti Imre* igazgató társulata, télen pedig *Láng Boldizsár* társulata játszott.

1863-ban előbb *Latabár Endre*, majd *Szabó—Filipovics* társulata szórakoztatta a közönséget.

1864—65-ben ismét *Latabár* kereste fel a várost, 1865-ben *Aradi Gerő*,

1865—66-ban *Kocsisovszky* Juszti, 1866 nyarán *Follinus* operatársulata tartott maradandó értékű operaelőadásokat.

1867—68-ban ismét *Kocsisovszky* Juszti

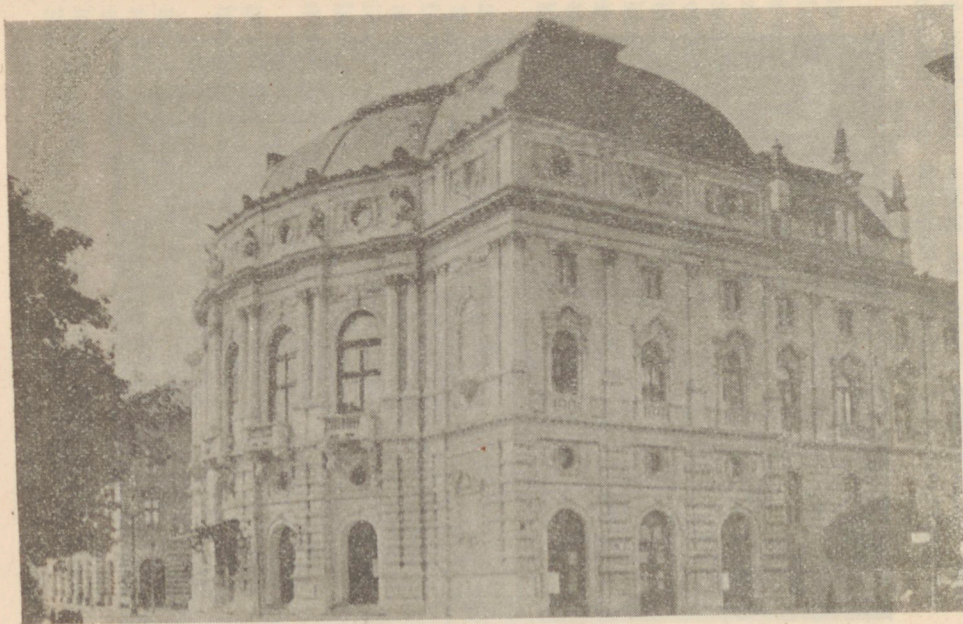
1868—70-ben *Aradi* Gerő az igazgató. Közben a Promenádszinkör elpusztult, s ennek pótlásául Ujszegeden építettek nyári arénát. Az sem hagyott azonban maradandó emléket maga után, már 1870 január 1-én leégett. A következő igazgató, aki

1870—73. működött, a szegedi származású *Mansberger* Jakab, a szegedi közönség kedvelt *Mosonyi* bácsija, aki értékes műsorával és jól válogatott társulatával hódította meg a közönséget. Az évszámok mellett előforduló nevek azt a törekvést mutatják, hogy a város a színészet ügyének megoldását a bevált igazgató személyével iparkodott már megoldani.

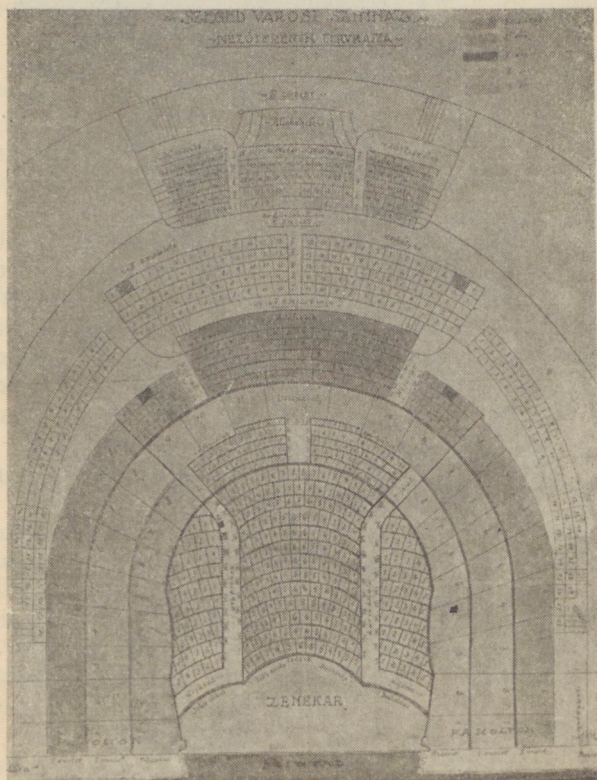
1874—76 *Sztupa* Andor és *Hubay* Gusztáv igazgatók következtek.

1876—83 ismét *Aradi* Gerő. Az ő igazgatása alatt alakult 1878-ban a rövidéletű Színügy Egyesület, amely később irányító hatást gyakorolt a színügyi bizottság kialakítására. Az 1879-iki árvíz elmosta a szegedi színészetet is és az újjáépülő városnak gondoskodnia kellett arról, hogy a hullámsírból ujrászülető nagyobbigényű városnak a kor színvonalán álló színháza épüljön.

1883—85. Az új színház igazgatója *Nagy* Vince, akit a balvégzet az 1885 április 22-iki színházi tüzvészsel válságos helyzetbe sodor. Bár a város is anyagi nehézségekkel küzdött, mégis sürgősen hozzáláttak a színház újbóli felépítéséhez. A szegediek most ismét több mint egy évig nélkülözték

A Szegedi Városi Színház.

A Szegedi Városi Színház nézőterének elhelyezési vázlata.

a színházat, egész az ujbóli megnyitásig, 1886 október 2-ig. Az ujból felépített színház igazgatója 1886—89-ig *Aradi Gerő* lett.

Az új színház a szegedi színészetben ezideig nem hozott változást. Csupán külső tünetek mutatták, hogy már a régi korszak haldoklott. Az új színház új akusztikai, új világítási és új diszlevezési problémákat vetett fel, de a lényeg, az előadási módor még a régi maradt. Csak a keret változott meg, melybe nem is illett a régi, avult kép, új színház a kor szelleme szerint gondolkozó és dolgozó művészt igényel. A város tanácsa szerencsés kézzel választotta a következő igazgatót, akinek művészi működésével a stílusfejlődés kora következett be a szegedi színházban.

1889—92. volt első ízben igazgató *Makó Lajos*, a népszínház közkedvelt, irodalmilag is képzett tagja. Makó Lajos művészi irányítása mellett a fővárosi előadásokat is sokszor tulszárnyaló előadásokban mutatta be műsorának irodalmi izléssel kiválasztott darabjait. Amellett társadalmilag is működött, s kivéve a politikát, részt vett minden szegedi mozgalomban.

1892—95-ben *Somogyi Károly* nagyhirű igazgató következett, de a közönség szíve az előbbi igazgatóhoz visszahuzott, s

1895—99. *Makó Lajos* másodszor is a szegedi színház igazgatója lett. A második igazgatói korszak csak fokozta Makó érdemeit és csupán csak egy szerencsétlen társadalmi összeütközés következményének lehet tekinteni, hogy újra elkerült Szegedről. Utódja nem kisebb ember, mint

1899—1902. *Krecsányi Ignác*, a vidéki színészet

egyik legkiemelkedőbb alakja. Krecsányi amellett, hogy a művészi színvonalat megtartotta, működésével az egész ország vidéki színészetének helyzetén kívánt javítani. Szeged erre igen alkalmas talaj volt, a város tanácsa mindig megértő jóságos barátja volt színügyünknek, a város polgárainak sorából pedig *Balassa* Ármin dr. alakja emelkedett ki e téren, kinek szakavatott véleményét a kormány is sokszor elfogadta. *Krecsányi* azonban céljaihoz még alkalmasabb terepet keresett. Szeged elvesztette a budai szinkört, azt Temesvárhoz csatolták, s *Krecsányi* terveihez szükség volt arra, hogy egyben budapesti igazgató is legyen, a budai szinkör miatt megvált a várostól, hogy a magyar vidéki színészetre oly áldásos tevékenységét más helyről eredményesebben folytassa. *Krecsányi* távozása után a színügyi bizottság javaslatára a városi tanács a legszerencsésebb választással *Janovics* Jenő dr.-t választotta meg igazgatónak.

1902—5 volt igazgató Szegeden *Janovics* Jenő, aki bár tapasztalatok nélkül jött ide, mégis oly hatalmas művészi teljesítményekkel örökitette meg nevét a szegedi színészet történetében, melyek irányt szabtak a későbbi évtizedek művészi munkájának. A fiatal sas itt bontotta ki szárnyait, s már első repülése elért végleges otthonába, *Kolozsvárra*, ahol jól értékesítve a Szegeden szerzett tapasztalatokat, a legnehezebb körülmények között is, immár több mint negyedszázad óta irányítja a magyar szinikulturát.

1905—1908 november 12-ig, elhalálkozásáig, ismét *Makó* Lajos a szegedi színház igazgatója. A

szegedi színészet békés, szép napjait jelentik a Makó-igazgatás utolsó napjai. A fővárosi szinpadok hatása alá került a szegedi szinpad, s az ott színre kerülő ujdonságokat csakhamar itt is bemutatta méltó előadásban. Legnagyobb színigazgatói érdeme a tagok egyöntetű és szakszerű kiválasztása. Arra törekedett, hogy egységes stílusban, gördülő előadások lelkesítsék a közönséget a színház látogatására. Szinpadi felszerelése példásan tökéletes volt, azt állandóan jókarban tartotta, szükség szerint pótolta is. A szegedi közönség hálás szívvel emlékezett meg Makó Lajosról halála után is és nagyrabecsülésének jeléül szobrot állíttatott fel tiszteletére a színház előcsarnokában. Utóda veje, Almássy Endre, társulatának tagja lett, aki előbb mint művezető működött az özvegy színigazgatóné mellett.

1909—1920. tartott *Almássy* Endre igazgatása. Működése nagyobb változást nem jelentett. Az előadásokat Makó Lajos felszerelésével folytatta, melyet később kiegészített a várostól megvásárolt felszerelési tárgyakkal. Almássy helyes érzéssel a szegedi közönség igényeinek kielégítését tűzte ki célul műfajra való tekintet nélkül. A maga részéről mégis a drámai előadásokra fektette a főszólyt, s legkevesebb figyelmet a csekély hasznot hajtó operaelőadásokra fordította. A tanács azonban a közönség igényei alapján arra kötelezte, hogy évadonként harminc operaelőadást tartson, s ezek kivételére operaénekesekből külön együttest szerződtessen. E követelést a város azzal tette lehetővé, hogy az igazgató segélyét felemelte. A színház művészi színvonala a nyugodt idők alatt

hatalmas fejlődésnek indult, s a színház előadásai már a fővárosi színházak előadásaihoz is méltók lettek, azonban a bekövetkezett háborus esztendőök és a forradalmi események tönkretették az eredményeket. Almássy Endre példás rendben és fegyelemben tartotta a társulatot, s legelőször a fegyelem lazult meg, majd a rend bomlott fel, végül is a konzorcionális állapot következett be, mely a napi kenyér utáni harcban ellefejtette, hogy a színészet nemcsak foglalkozás, hanem művészet is! A társulat legértékesebb tagjai a harctéren teljesítettek szolgálatot, s e néhány közül is akadt, aki életét a hazáért áldozta. Áldott emlékük megérdemelné, hogy márványtábla örökitse nevüket a színház előcsarnokában. A forradalom szele még mélyebben rombolta az összeomlott ház falait. Színésztanács alakult Szegeden, mely az igazgatóktól függetlenítette magát s konzorciumos alapon vezettette a színházakat. Ez az állapot csak lassan rendeződött. Amikor a francia csapatok megszállták Szegedet, a francia városparancsnok ráparancsolt a szintársulat két tagjára, *Baróthi Józsefre* és *Ocskay Kornélra*, valamint *Juhász Gyula* íróra, hogy további intézkedésig vezessék a színház ügyeit. Közben a *Magyar Nemzeti Kormány* is megalakult Szegeden s a franciák által kirendelt három vezető önként felajánlotta a színház további vezetését Almássy Endrének, aki át is vette. Az átvételt azonban egynapos színházi sztrájk előzte meg, mely miatt az igazgató egész társulatát kizárta. A kizárás után kiselejtezte a rendbontó és meg nem felelő tagokat, s még

egy évig tovább vezette a társulatot. A politikai események hatása alatt a közönség elhidegült régi igazgatójától, s Almássy helyett a tanács váratlanul Palágyi Lajosnak adta át a színházat, aki előzőleg Miskolc szintársulatának volt igazgatója.

1920—23. *Palágyi* Lajos igazgatta a színházat váltakozó szerencsével. Régi városának elvesztésével ahhoz tartozó nyári állomását is elvesztette Palágyi, s a tizhónapos szegedi szezon nem nyújtott elegendő bevételt a nyári tagfizetésekre. Előre látható volt, hogy a nyári állomás hiánya csakhamar bajt idéz elő, amit az is fokozott, hogy az *Országos Színész Egyesület* megsemmisítette Palágyi szerződéseit és arra kötelezte, hogy tagjaival tizenkét hónapos szerződéseket kössön. E belső bajok mellett a város tanácsa egyre sürgette az igazgatót a szerződés pontos betartására, amely szerint operaelőadásokat is kell rendezni. Palágyi, bár igazgatói működése ellen más kifogás nem merült fel, sőt színészi képességei miatt a közönség a szeretet látható jelével tüntette ki, nem volt hajlandó operai előadásokat tartani, s inkább megvált a szegedi színháztól.

1923—26. *Andor* Zsigmond igazgatása következett. Andor előzőleg az újpest—hódmezővásárhelyi társulat igazgatója, átvette Palágyi egész társulatát, s meglehetősen súlyos feltételekkel bérbevette Palágyi teljes felszerelését. A terheket súlyosbította, hogy megtartotta teljes régi társulatát. A társulat leépítésére irányuló minden kísérlete meddő maradt s előre látható volt, hogy a kettős társulat kibírhatatlan terhet jelent a szegedi színház igazgatójára. Andor Zsigmond a zenei elő-

adásokra fektette a fősulyt, s gazdag áldozatkészséggel iparkodott a színház zenei nivóját emelni. Saját költségén kibővitette a színházi zenekar helyét, nézőtéri reflektorlámpát szereltetett fel és tetemes költséggel hagjegytárat rendezett be. Az ő igazgatása alatt szólalt meg először a hárfa a színházi zenekarban, mint rendszeresített hangszer. Több eredeti bemutatót is tartott, s bár a közönség élénken pártolta a színházat, az általános gazdasági helyzet elsöpörte Andor igazgatását is, dacára a nagy pénzértékű városi segélyezésnek. Az Andor-igazgatásnak az a pör vetett véget, melyet a város közönsége indított ellene, s amelynek következtében a város a színház fellett ismét szabad kézzel rendelkezhetett. Andor társulata egyébként már *Szentesen* a nyári állomás helyén konzorciummá alakult, de a város a szociális szempontok figyelembe vételével hozzájárult ahhoz, hogy a konzorcium *Baróthi* József vezetésével Szegedre jöhessen s itt a téli évad előadásait megkezdhesse. A tényleges évadot már azonban *Faragó* Ödön, a volt kassai igazgató nyitotta meg, aki

1926—1927 január 31-ig a szegedi színház igazgatója. Faragó Ödön izig-vérig művész, az élet számító realizmusa és elegendő anyagi támasz nélkül. A kassai terhek nyomasztó hatása alatt, tulszervezett társulattal indította meg előadásait. Az Andor Zsigmondtól vásárolt felszerelést kiegészítette a Palágyi Lajos felszerelésének maradványával és a Kassáról magával hozott ruhatári és könyvtári anyaggal. Bármily terheket is jelentett számára az Andor-féle felszerelés megvétele,

Tarnay Ernő,
a Szegedi Városi Színház művészeti igazgatója 1929-ben.

mégsem ez idézte elő bukását, mert e felszerelés vételárára a város által garantált 400 milliós kölcsönből mindössze 250 milliót fizetett ki egy összegben, úgy hogy e tételre 300 milliónál több kiadást nem fordított. Anyagi romlását azonban az idézte elő, hogy a társulat havi fizetése nem állt arányban a színház bevételeivel és Faragó Ödön egyéb fizetési kötelezettségeivel. A gazdasági helyzet szülte gondok folytán az igazgató nem szentelhette minden idejét a színház művészi vezetésére, aminek látható jelei mutatkoztak a kedv nélküli előadásokon. A közönség és az igazgató kölcsönösen csalódtak egymásban, Faragó helyzete tarthatatlanná vált s kénytelen lett a szegedi színház igazgatásától visszalépni.

Faragó Ödön, a házikezeléses rendszer első »átmeneti« igazgatója, az ő rezsimje azonban rövid ideig tart, utóda Mátray Ernő is csak az évad végéig vezeti a színházat.

1927 őszétől a házikezelés végleges művészeti igazgatója Tarnay Ernő, akivel ezidőszereint be-
 zárul a szegedi igazgatók sora.

Mindazok, akik a színház új korszakának felépítésén dolgoznak, akik szívéükön viselik a szegedi színészet sorsát és a színház művészi fejlesztését, ne kövezzék meg a mult, csatában elesett hőseit. Vagyonukat, energiájukat, művészeti képességük legjavát áldozták fel a szegedi színészet oltárán. Thália kegyesen fogadta az áldozatot, az új színházi korszak derűs égboltján tiszta fény ragyog s bevilágítja a magyar színészet egét.

